

I. DR. KEVE ANDRÁS (1909 – 1984)

Írta: Dr. Jánossy Dénes

Dr. Keve András az elmúlt évtizedek magyar tudományos madártanának legkiválóbb képviselője, 1909. november 10-én született Budapesten, és 1984. március 30-án halt meg ugyanott. Atyja *Kleiner Gyula* a Pesti Hazai Első Takarékpénztár tisztviselője, anyja *Wagner Mária*, *Wagner János* építőművész gyermeke.

Középiskolai tanulmányait a budapesti piarista gimnáziumban végezte, ahol 1927-ben érettségizett, majd szülei kívánságára a budapesti egyetemen jogra iratkozott be, ahol 1932-ben doktorrá avatták.

Érdeklődése azonban olthatatlanul a természettudományok és elsősorban a madártan felé irányult. Ezért már 18 éves korától rendszeresen bejárt a Madártani Intézetbe, ahol *Schenk Jakab* – akkori igazgató – rövidesen rábízta a könyvtár kezelését. A madártan területén végzett szakmai tevékenységének elismeréseképpen 1930-ban az intézet „rendes megfigyelő” oklevelét nyerte el. 1933-ban beiratkozott a budapesti egyetemre, és 1935-ben másodízben doktorált, aminek során geológia-öslénytan-állattan tárgykörökből vizsgázott, témája pedig a hazai sárga billegetők rendszertani helyzetének a vizsgálata volt.

A Madártani Intézetnél kezdi hivatalos pályafutását 1934-ben, ahol egészen nyugdíjazásáig teljesít szolgálatot. Bár doktori értekezését *Dudich Endre* és *Greschik Jenő* irányításával készítette, igazi tanítómesterének a szakterületen *Vasvári Miklóst* tekintette. Az intézetben az első években ideiglenes kisegítő napidíjas, majd 1939-től asszisztens, 1940-ben adjunktus és 1942-ben főadjunktus. Eközben 1941-ben egy évig *dr. Entz Géza* meghívására a tihanyi Biológiai Intézetben dolgozik, ahol a Balaton madáréletének ritmusságát vizsgálja, 1942-ben pedig állami ösztöndíjasként a bécsi Naturhistorisches Museumban feldolgozza *Almásy* két tien-sani gyűjtésének anyagát.

Az intézetben munkaköre egyebek mellett a következő témákat ölelte fel:

- a hazai madárfauna finomrendszertani vizsgálata,
- Balaton-, Duna-, Bakony-kutatás,
- a madarak csiga- és kagylótáplálkozása,
- a madár- és természetvédelmi jogszabályok előkészítése, végül
- az intézeti könyvtár kezelése.

Családi nevét 1942-ben *Kleiner*-ről *Kevé*-re változtatta.

A háború megszakította szakmai munkáját kétszeri katonai behívással (1941 és 1944) és hadifogsággal (1945). A fogságból hazatérve a Természettudományi Múzeum felkérésére a háborús károkat szenvedett madárgyűjtemény helyrehozatalát vállalta.

A Madártani Intézet a II. Világháború alatt teljesen megsemmisült, és így annak alapjait kellett újból megteremteni. A Mezőgazdasági Múzeum keretein belül alakuló új intézet újjáépítésében és elsősorban nemzetközi kapcsolatainak helyreállításában vett részt. A Madártani Intézetben dolgozott 1974. évi nyugdíjazásáig, majd utána haláláig a Természettudományi Múzeumban.

Dudich Endre ajánlására 1946-ban a Pázmány Péter Tudományegyetem keretein belül egyetemi magántanárrá habilitáltak, majd e cím megszüntetésével az Eötvös Loránd Tudományegyetemen összesen négy éven át *Madártan* címen speciális kollégiumot tartott. A Mezőgazdasági Múzeum vezetését 1948–1949-ben ideiglenes megbízottként vette át.

1946-tól kezdve munkájának súlypontja a Balaton-kutatásra tevődött át. Emellett a szegedi Fehér-tónál végzett vizsgálatokat, *Beretzky Péterrel* együtt. Mikroszisztematikai vizsgálatait csak jóval később folytathatta, amelyek élete főművét jelentették. Addigi tudományos munkássága elismeréseképpen 1953-ban megvédés nélkül elnyerte a biológiai tudományok kandidátusa címet.

Rendkívül kiterjedt külföldi kapcsolatait még vázolni is nehéz feladat. Már az 1930-as és 1940-es években részt vett külföldi madártani és madárvédelmi konferenciákon és kongresszusokon, és ilyenekre meghívásban részesítették egészen nyugdíjazásáig, 1974-ig. 1930 – paduai XI. Zoológiai Kong-

resszus; 1934 és 1938 — Oxfordi és Roueni Madártani Kongresszus; 1945 — London és Edinburgh, Nemzetközi Madárvédelmi Bizottság, ill. az Angol Madártani Társaság közgyűlései; 1956 — Leningrád, Menzbier-ülés; az NDK Kulturbundja által rendezett madártani összejövetelek vendége öt alkalommal: 1958 — Halle, 1960 — Neschwitz, 1978 — Karl-Marx-Stadt, 1979 — Bad Schandau és 1980 — Köthen. Három ízben a Csehszlovák Akadémia és Madártani Egyesület vendége 1962-, 1963- és 1964-ben. 1957 — a Naumann-émlékülés vendége, Halle—Berlin; 1959 — Seebachi Vogelschutz-warte jubileumi ülése; 1963 — Neschwitzi Vogelschutz-warte jubileumi ülése; 1964 — ICBP-konferencia, Newcastle. Ezenkívül részt vett a hazai ICBP-konferencián Balatonszemesen 1969-ben és Romániában (Mamaia) 1972-ben.

Tudományos és madárvédelmi munkásságának elismeréseképpen az angol, az osztrák és a bajor madártani egyesületek levelező, az Indiai Agrai Akadémia választmányi tagjává választják. Ezenkívül a londoni Faunavédelmi Egyesület és a Dél-Finn Természetvédő Egyesület konzultatív külföldi tagja.

A hazai madárvédelemben is kimagasló szerepet játszott. Ennek első lépését azok az összejövetelek jelentették, amelyeket az 1940-es években a „Madártani Intézet Munkatársai” részére szervezett. Az 1974-ben alakult Magyar Madártani Egyesület alapító, majd örökös tagja lett, és elsőnek nyerte el közvetlenül halála előtt az egyesület *Petényi Salamon János-émlékérmét*.

Madárvédelmi tevékenységének elismeréseképpen nyerte el 1977-ben a *Pro Natura*-émlékérmét.

Rendkívül szerteágazó tudományos és madárvédelmi tevékenységének minden részletét közreadta, kereken 530 tudományos és ismeretterjesztő publikációban.

1949. évi sikertelen házassága után 1954-ben elvette *Rátz Erzsébetet*, aki haláláig hű segítőtársa maradt, és akitől két gyermeke született.

Keve András a madártan szaktudományának nemzetközi vérkeringésében haláláig aktívan részt vett. Mindig hangsúlyozta, hogy az ornitológia ma sem elavult tudomány, a szakterület számos ágának perspektívái ma is sokat ígérőek, tartalékai kimeríthetetlenek a biológia többi tudományágához hasonlóan. Nagyon lényegesnek tartotta, hogy a modern szellemben kialakított madárvédelmi tevékenységnek az alapja is csak a megfelelő tudományos megalapozottság lehet. A madártan minden területét felölelő magánkönyvtára a maga nemében egyedülálló.

Emberi magatartását a kimeríthetetlen segítőkészség, jóindulatú támogatni akarás jellemezte, bárki fordult hozzá, a legfiatalabb kezdő diáktól kezdve a nemzetközileg elismert szakmai kollégáig. A mai magyar, madártannal foglalkozó szakemberek zöme őt tekinti tanítómesterének. *Példája, emléke minden területen tovább él köztünk.*

Dr. András Keve (1909 – 1984)

Dr. D. Jánossy

Dr. András Keve, the most outstanding representative of Hungarian ornithology, was born in Budapest on 10th November 1909 and died in the same town on 30th March 1984. His father, *Gyula Kleiner*, was an employee of the savings bank Pesti Hazai Első Takarékpénztár in Budapest, his mother, *Mária Wagner*, was the daughter of *János Wagner* — the architectural artist.

He made his secondary school studies at the Piarist Grammar School in Budapest where he graduated in 1927, later he studied law at the University in Budapest where he took his doctor's degree in 1932.

Nevertheless, it was the natural sciences, ornithology in particular, that were the centre of his interests. Therefore, at the age of 18 he constantly visited the Institute of Ornithology where *Jakab Schenk* (Director at that time) entrusted him with the management of the library. In appreciation of his professional activity in the field of ornithology, in 1930 he was awarded the diploma "Regular Observer" of the Institute. In 1933, he entered the University in Budapest and in 1935 took the doctor's degree for a second time. He passed exams in geology, palaeontology, and zoology. In the latter, his subject was the taxonomic position of the Blue-headed Wagtails.

He started his official career in 1934 at the Institute of Ornithology where he served until official retirement. Although he prepared his doctoral dissertation under *Endre Dudich* and *Jenő Greschik*, in the field of ornithology he considered *Miklós Vasvári* his true master. At the Institute, in the first years he was auxiliary temporary clerk, then from 1939 onwards assistant, in 1942 first assistant. Meanwhile, on the invitation of *Dr. Géza Entz* in 1941 he worked for a year at the Biological Institute at Tihany where he studied the avifauna of Lake Balaton, while in 1942 as holder of a state scholarship he worked at the Naturhistorisches Museum in Vienna processing the material of two collections from Tien-San set up by *Almásy*.

His scope of activity at the Institute embraced among others the following subjects: fine taxonomic study of the avifauna of Hungary, research on Lake Balaton, the Danube, the Bakony mountain, the snail and shell feed of birds, drafting of bird protection and nature conservation rules, and management of the Institute Library.

In 1942, he changed his family name from *Kleiner* to *Keve*.

His professional work was interrupted by the war due to active service on two occasions (1941 and 1944) and captivity (1945). Having returned from captivity, upon request of the Museum for Natural Sciences, he undertook the restoration of the bird collection which had suffered war damage.

During World War II, the Institute of Ornithology was completely destroyed, thus its fundamentals had to be recreated.

Keve took part in the rebuilding of the Institute that was about to be formed in the framework of the Agricultural Museum, and firstly in the reconstruction of its international relations. He worked at the Institute for Ornithology until his pensioning in 1974, thereafter, until his death, at the Museum for Natural Sciences.

Upon the recommendation (1946) of *Endre Dudich*, he was qualified as a private-docent in the scope of the Pázmány Péter University of Sciences, Budapest, then, on annulment of this title, for four years he gave courses of special lectures under the title *Ornithology* at the Eötvös Loránd University of Sciences in Budapest. In 1948/49, he took over management of the Agricultural Museum as temporary Director.

From 1946 onwards, his main activity was the research of Lake Balaton. In addition, he carried out investigations, together with *Péter Beretzk*, at the Lake Fehér-tó (Szeged). Only much later could he resume his microsystematic investigations that were the principal work of his life. In recognition of his scientific activities he was awarded the title Candidate of Biological Sciences.

It is difficult even to outline his far-reaching foreign relations. Already in the 1930's and 1940's he took part in ornithological and bird protection conferences and congresses abroad, and received invitations until his pensioning in 1974. 1930 - 11th Zoological Congress at Padua (Padova); 1934 and 1938 - Ornithological Congresses at Oxford and Rouen; 1945 - London and Edinburgh General Assemblies of the International Bird Protection Committee and of the English Ornithological Society; 1956 - Leningrad, Menzbier sessions; he was the guest on five occasions of ornithological meetings arranged by the Kulturbund of the GDR: 1958 - Halle, 1960 - Neschwitz, 1978 - Karl-Marx-Stadt, 1979 - Bad Schandau and 1980 - Köthen. On three occasions he was guest of the Czechoslovakian Academy and the Ornithological Society in 1962, 1963 and 1964. 1957 - he was a guest of the Naumann memorial session, Halle-Berlin; 1959 - jubilee session of the Seebach Vogelschutzwarte; 1963 - jubilee session of the Neschwitz Vogel-schutzwarte; 1964 - ICBP Conference, Newcastle. In addition, he took part in the ICBP conferences at Balatonszemes (Hungary) in 1969 and in Mamaia (Romania) in 1972.

In recognition of his scientific work and bird protection activities, he was elected corresponding member of the English, Austrian and Bavarian Ornithological Associations as well as committee member of the Agra Academy in India. He was also consultative

foreign member of the Fauna Protection Association in London and the Nature Conservation Society of Southern Finland.

He also played an outstanding role in bird protection in Hungary. The first steps were gatherings he arranged in the 1940's for the Research Workers of the Ornithological Institute. He was a founding, then life member of the Hungarian Ornithological Association established in 1974, and was the first to obtain, immediately before his death, the *Petényi Salamon János Commemorative Medal* of the Association.

In appreciation of his activity in bird protection, in 1977 he was awarded the commemorative medal *Pro Natura*.

He gave account of all details of his far-reaching scientific and bird protection activities in roughly 530 scientific and educational publications.

After an unsuccessful marriage in 1949, he married *Erzsébet Rátz* in 1954. She was his true companion until his death and the mother of his two children.

András Keve took active part until his death in the international circulation of the specialized branch of science – ornithology. He used to emphasize that ornithology is not an obsolete science, the prospects of several of its branches are promising also today, its reserves are unexhaustible and similar to the other branches of biology. He considered it highly important that bird protection activity evolved in a modern spirit and should rely on sound scientific foundations. His private library embracing all fields of ornithology is unique.

His human behaviour was characterized by infailing readiness to help anybody who turned to him, including the youngest student and the internationally recognized colleague. The majority of the Hungarian experts engaged in ornithology today consider him their master. *His example and memory continue to live among us.*